

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне 1. Вступне заняття. Загальне поняття про державу, її сутнісні характеристики та роль у житті суспільства

План:

1. Методика підготовки до семінарських занять з навчальної дисципліни «Історія української державності».
2. Базові категорії і поняття навчальної дисципліни «Історія української державності». Сутнісні характеристики держави та їх еволюція на різних етапах історії людства

Література:

Рекомендація 15 Комітету міністрів Ради Європи "Про викладання історії у XXI столітті в Європі" https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_729#Text

Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України / Я. Грицак. Київ : Портал, 2021. 432 с.

Історія держави і права зарубіжних країн: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; [Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін.]. Харків : Майдан, 2020. 618 с.

<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/462b03f6-f484-4dbe-a21e-a1cb8db8752a/content>

Історія української державності та культури. Словник основних понять : навч.-метод. посібник / уклад. : С. В. Литвинська, Н. О. Сенчило, Л. Г. Скуратівська, Т. М. Чухліб. К. : НАУ, 2021. – 56 с. <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/48733>

Лисяк О. І., Соколкін В. Л. Основи теорії держави: Навч. посібник. – Харків: УкрДУЗТ, 2019. – 124 с.

<http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/2171/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

Нестерович В.Ф. Поняття «державотворення в Україні» та його сутнісні риси.// Право і суспільство. 2020. № 1. С. 77-85.

http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/1_2020/part_1/15.pdf

Практичне 2. Історіографія і джерела з історії української державності.

План:

1. Основні етапи розвитку історіографії української державності.
Проблематика української державності у дослідницькому полі різних наукових шкіл.
2. Корпус джерел з історії української державності та їх значення для відтворення історичної реальності.

Література.

Богдашина О.М. Критика історичних джерел в українській історіографії [Електронний ресурс]

http://www.history.org.ua/?termin=Kritika_Istorichnih_Dzherel_v_Ukrainskiy_Istoriografii

Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України / Я. Грицак. Київ : Портал, 2021. 432 с.

Колесник І. Українська історіографія: концептуальна історія. Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 566 с.

https://www.academia.edu/31512979/Ukrainian_Historiography_Conceptual_History

Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. Кн. 1 / Відп. Ред. В. Смолій; Упоряд. : Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 802 с.

http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016979

Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. У 2-х кн. Кн. 2 / Відп. Ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2022. 803-1526 с.

http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0016980

Перелом: Війна Росії проти України у часових пластах і просторах минувшини. Діалоги з істориками. Кн. 3 / Відп. Ред. В. Смолій; Упоряд.: Г. Боряк, О. Ясь, С. Блащук. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 844 с.

http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21COLORTERMS=0&S21STR=0017541

Удод О. Російсько-українська історіографічна війна: лекція / За ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 28 с. <http://resource.history.org.ua/item/0017850>

Удод О., Ясь О. Просторово-регіональна сегментація української історіографії: радянська спадщина, сучасний стан і перспективи: Аналітична записка / За ред. В. Смолія. Київ: НАН України. Ін-т історії України, 2020. 48 с.

Яковенко Н. "Лише наївний історик сліпо вірить джерелу, натомість фахово зрілий – ніколи" // PLATFOR.MA [Електронний ресурс]
<http://resource.history.org.ua/item/0012877>

Практичне 3. Зародження перших державних утворень. Державність на землях України у докиївські часи.

План:

1. Зародження перших державних утворень у світі .
2. Перші форми державності на землях України у дослов'янські часи.
3. Античні держави Північного Причорномор'я.

Література.

Шлях з первісності у цивілізацію. Українські шати середньовіччя / НАН України, Ін-т історії України. — Київ: Академперіодика, 2023. — 658 с.
с <http://resource.history.org.ua/item/0018151>

Держава і суспільство в Україні: історія і сучасність (Матеріали до Національної доповіді НАН України 2013 р.). Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 168 с. <http://resource.history.org.ua/item/0008859>

Історія держави і права зарубіжних країн: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; [Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін.]. Харків : Майдан, 2020. 618 с.
<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/462b03f6-f484-4dbe-a21e-a1cb8db8752a/content>

Історія держави і права зарубіжних країн : хрестоматія-практикум: навчальний посібник / авт. кол.: І.А. Логвиненко, Ю.О. Загуменна, О.А. Гавриленко та ін.; за заг. ред. О.М. Бандурки; Харків: Майдан, 2023. 904 с.

Історія міжнародного права: стародавня доба : навчальний посібник / О. А. Гавриленко, Т. Л. Сироїд. — Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. — 232 с.

Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2021. 493 с.

Практичне 4. Давньоруська державність княжої доби

План:

1. Заснування та становлення давньоруської держави.
2. Основні риси політичного та соціального устрою Київської Русі.
3. Основні причини та сутність удільної роздробленості давньоруської держави.

Література.

Історія державної служби в Україні: у 5 т. Київ: Ніка-Центр, 2009

Т.1 <http://resource.history.org.ua/item/0002148>

Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2021. 493 с.

Ричка В. М. "Київ – Другий Єрусалим": з історії політичної думки та ідеології середньовічної Русі / НАН України. Інститут історії України. – К.: Ін-т історії України, 2005. – 243 с. <http://resource.history.org.ua/item/0001834>

Ричка В. М. "Вся королівська рать" (Влада Київської Русі) / НАН України. Інститут історії України. - К: Інститут історії України, 2009. - 180 с. <http://resource.history.org.ua/item/0002120>

Ричка В. М. Лицар Духу: Володимир Великий в історії та пам'яті / НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2015. – 132 с. <http://resource.history.org.ua/item/0010268>

Практичне 5. Українська козацька державність та самоврядування.

План:

1. Причини виникнення та формування української козацької держави за правління Богдана Хмельницького.
2. Форма правління, державні інституції, адміністративно-територіальний та соціальний устрій Гетьманату XVII-XVIII століть.
3. Українські козацькі автономії поза межами Гетьманату.

Література.

Горобець В. Концепт "нової імперської історії" як спосіб формування нового образу Російської імперії: на прикладі "закономірностей" ліквідації автономії Гетьманату. Аналітична записка / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 51 с. <http://resource.history.org.ua/item/0017830>

Горобець В. Україна та імперія в ранньомодерну добу: чи була Козацька держава failed state? / НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 116 с. <http://resource.history.org.ua/item/0017918>

Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII-XVIII ст.: кордони, населення, право / О. Гуржій. Київ, 1996. <http://resource.history.org.ua/item/0009637>

Держава і суспільство в Україні: історія і сучасність (Матеріали до Національної доповіді НАН України 2013 р.). Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 168 с. <http://resource.history.org.ua/item/0008859>

Історія державної служби в Україні: у 5 т. Київ: Ніка-Центр, 2009

Т.1 <http://resource.history.org.ua/item/0002148>

Когут З. Кордони України: територіальні візії козаків від гетьмана Б.Хмельницького до гетьмана І.Самойловича. Український історичний журнал. Київ: «Дієз продукт», 2011. Вип. 3, (№498). С. 50 - 73. <http://resource.history.org.ua/issue/journal/2011/3>

Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2021. 493 с.

Смолій В.А., Степанков В.С. Українська державна ідея XVII – XVIII століть: проблеми формування, еволюції реалізації. Київ, 1997. <http://resource.history.org.ua/item/0010230>

Україна в цивілізаційних потоках ранньої модерності / НАН України, Інститут історії України. Київ: Академперіодика, 2024. 815 с. <http://resource.history.org.ua/item/0018390>

Українська держава другої половини XVII – XVIII ст.: політика, суспільство, культура. Київ: Інститут історії України НАН України, 2018. 671 с. <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-02-7353-5/978-966-02-7353-5.pdf>

Український Гетьманат : нариси історії національного державотворення XVII – XVIII століть у 2-х кн. Київ: Інститут історії України НАН України, 2018

Кн. 1. <http://resource.history.org.ua/item/0013665>

Кн. 2. <http://resource.history.org.ua/item/0013666>

Федорук Я.О. Східноєвропейська політична криза середини XVII ст. в історіографії. Український історичний журнал. Київ: «Дієз продукт», 2011. Вип. 3, (№498). С. 191-203. <http://resource.history.org.ua/issue/journal/2011/3>

Практичне 6. Формування національної та державницької ідеї в українській суспільно-політичній думці нового часу.

План:

1. Розвиток українського національного руху на території Російської імперії.
2. Розвиток українського національного руху на території Австрійської (Австро-Угорської) імперії.

Література:

Грицак Я. Нарис історії України: формування української модерної нації XIX – XX ст. / Я. Грицак. Київ, 2019. 656 с.

Держава і суспільство в Україні: історія і сучасність (Матеріали до Національної доповіді НАН України 2013 р.). Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 168 с. <http://resource.history.org.ua/item/0008859>

Єсельчик С. Історія України: становлення модерної нації / За ред. М. Климчука; Авториз. пер. з англ. А. Цимбал. – К.: Laurus, 2011. – 376 с.
<http://resource.history.org.ua/item/0007902>

Історія державної служби в Україні: у 5 т. Київ: Ніка-Центр, 2009

T.2 <http://resource.history.org.ua/item/0002211>

Наумов С.О. Український політичний рух на Лівобережжі (90-і рр. XIX ст. – лютий 1917 р.): Монографія. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2006.
<http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/14847>

Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2021. 493 с.

Шандра В., Аркуша О. Україна в XIX столітті: доба модернізації / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – Київ: Академперіодика, 2022.–706с. <http://resource.history.org.ua/item/0017093>

Практичне 7. Українські держави часів революції 1917-1921 років

План:

1. УНР створена і очолювана Українською Центральною Радою.
2. Українська Держава Павла Скоропадського.
3. Західноукраїнська Народна Республіка.
4. УНР керована Директорією.

Література:

Верстюк В. Соборність в українській суспільно-політичній думці та реальній політиці (до 100-річчя проголошення Акта злуки) / В. Верстюк // Український історичний журнал. - 2019. - № 1. - С.

67. http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2019_1_6

Грицак Я. Нарис історії України: формування української модерної нації XIX – XX ст. / Я. Грицак. Київ, 2019. 656 с.

Держава і суспільство в Україні: історія і сучасність (Матеріали до Національної доповіді НАН України 2013 р.). Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 168 с. <http://resource.history.org.ua/item/0008859>

Єфіменко Г. Г., Кульчицький С. В., Пиріг Р. Я., Скальський В. В., Якубова Л. Д. Україна й українці в постімперську добу (1917–1939) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 620 с.
<http://resource.history.org.ua/item/0016476>

Історія державної служби в Україні: у 5 т. Київ: Ніка-Центр, 2009

Т.5. Книга 1 <http://resource.history.org.ua/item/0002252>

Плохій Сергій. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / пер. з англ. Романа Ключка. — Харків :

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. — 496 с.

Реєнт О. Вікно можливостей: Україна у пошуках суб'єктності і соборності у роки Першої світової війни / За ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2024. <http://resource.history.org.ua/item/0018325>

Реєнт О., Великочий В. Українська революція: сучасний вітчизняний історіографічний дискурс / Міністерство освіти і науки; України Національна академія наук України; Національна спілка краєзнавців України; Українська академія історичних наук; Інститут історії України НАН України;

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Київ;
Івано-Франківськ: Місто НВ, 2024. 396
с. <http://resource.history.org.ua/item/0018097>

Практичне 8. Українська державницька ідея в міжвоєнний період та в роки Другої світової війни.

План:

1. Основні напрямки розвитку української державницької ідеї у міжвоєнний період .
2. Організація українських націоналістів: методи та результати її державотворчої діяльності.
3. Український вимір геополітичних зрушень Другої світової війни

Література:

Верменич Я. В., Андросук О. В. Зміни адміністративно-територіального устрою України ХХ–ХХІ ст. / Відп. ред. Г. В. Боряк. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2014. – 182
с. <http://resource.history.org.ua/item/0009676>

Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України / Я. Грицак. Київ : Портал, 2021. 432 с.

Даниленко В. М., Крупина В. О., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є., Якубова Л. Д. Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939–1990) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 544 с.
<http://resource.history.org.ua/item/0016477>

Єсельчик С. Український досвід Другої світової війни. – Київ: Медуза, 2020. – 272 с. <http://resource.history.org.ua/item/0017328>

Єфіменко Г. Г., Кульчицький С. В., Пиріг Р. Я., Скальський В. В., Якубова Л. Д. Україна й українці в постімперську добу (1917–1939) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 620 с.
<http://resource.history.org.ua/item/0016476>

Історія державної служби в Україні: у 5 т. Київ: Ніка-Центр, 2009

Т.5. Книга 1 <http://resource.history.org.ua/item/0002252>

Історія держави і права зарубіжних країн: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Бандурки ; [Бандурка О. М., Швець Д. В., Бурдін М. Ю., Головка О. М., та ін.]. Харків : Майдан, 2020. 618 с.

<https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/462b03f6-f484-4dbe-a21e-a1cb8db8752a/content>

Лисенко О., Пастушенко Т. Міф "Великої Вітчизняної війни" як ідеологічна матриця російського експансіонізму. Аналітична записка / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 38 с. <http://resource.history.org.ua/item/0017922>

Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія: Фаховий висновок робочої групи істориків при Урядовій комісії з вивчення діяльності ОУН і УПА / НАН України; Інститут історії України. - К.: Наук. думка, 2005. - 53 с. <http://resource.history.org.ua/item/0002033>

Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2021. 493 с.

Практичне 9. Україна в політичній системі та національно-державному устрої СРСР. Радянська національна квазідержавність.

План:

1. Причини створення Радянського Союзу, сутність його національно-державного устрою.
2. УРСР (УСРР) як квазідержавна.
3. Дисидентський рух у повоєнній Радянській Україні

Література:

Даниленко В. М., Крупина В. О., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є., Якубова Л. Д. Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939–1990) / НАН

України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 544 с.
<http://resource.history.org.ua/item/0016477>

Держава і суспільство в Україні: історія і сучасність (Матеріали до Національної доповіді НАН України 2013 р.). Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. 168 с. <http://resource.history.org.ua/item/0008859>

Історія державної служби в Україні: у 5 т. Київ: Ніка-Центр, 2009

Т.5. Книга 1 <http://resource.history.org.ua/item/0002252>

Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі: у 3 кн. Київ: Темпора, 2013.

Кн. 1. <http://resource.history.org.ua/item/0009288>

Кн. 2. <http://resource.history.org.ua/item/0009289>

Кн. 3. <http://resource.history.org.ua/item/0009294>

Плохій С. Брама Європи : історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : Клуб сімейн. дозвілля, 2021. 493 с.

Практичне 10. Розпад Радянського Союзу і утворення новітньої української держави. Проблеми історії новітньої української держави.

План:

1. Загострення національного питання в СРСР у другій половині 1980-х років. Формування масових національних рухів у союзних республіках Радянського Союзу.
2. Дезінтеграція Радянського Союзу і національне самовизначення України у 1990-1991 роках.
3. Інституційне становлення новітньої української держави у 1990-х роках.
4. Боротьба щодо зовнішньополітичних орієнтацій української держави. Російська агресія як екзистенційний виклик для української держави.

Література:

Віднянський С. Еволюція взаємовідносин України і Європейського Союзу в умовах російсько-української війни та їх вплив на трансформацію українського суспільства. Аналітична доповідь / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 64

с. <http://resource.history.org.ua/item/0017624>

Головко В. В., Якубова Л. Д. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 592 с. <http://resource.history.org.ua/item/0016478>

Головко В. В., Якубова Л. Д. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 592 с. <http://resource.history.org.ua/item/0016478>

Даниленко В.М. Україна в 1985-1991 рр.: остання глава радянської історії. Київ, 2018. <http://resource.history.org.ua/item/0013985>

Даниленко В. Україна: від "перебудови" до соціальних потрясінь (1985–2018 рр.) / В. Даниленко // Україна ХХ століття: культура, ідеологія, політика. - 2018. - Вип. 23. - С. 21. - 38.

http://resource.history.org.ua/publ/Uxxs_2018_23_3

Мартинов А. Ю. Україна в спільній зовнішній і безпековій політиці Європейського Союзу (2014–2023): Аналітична доповідь / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 49 с. <http://resource.history.org.ua/item/0017719>

Якубова Л. Україна як alter ego путінської Росії. Методична розробка публічної лекції / За ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2024. <http://resource.history.org.ua/item/0018327>

Ясь О. Сучасна російсько-українська війна у світлі історичного й соціогуманітарного знання. Довідкові та методичні матеріали для термінологічного словника / За ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2024. 60 с. <http://resource.history.org.ua/item/0018317>